

Педагогіка партнерства
ЯК
продуктивна форма
взаємодії
вчителя та учня

Романенко Г.С.
учитель початкових класів
Ладижинська ЗОШ І-ІІІ ст..№3

Якщо вчитель став другом дитини,
якщо ця дружба осяяна благородним захопленням,
поривом до чогось світлого, розумного,
у серці дитини ніколи не з'явиться зло.
Василь Сухомлинський

**«Педагогіка партнерства
як продуктивна форма взаємодії вчителя та учня»**

В умовах модернізації української освіти одним із напрямків оптимізації навчального процесу є його спрямування на демократизацію взаємовідносин вчителя та учня, що відображається в нових підходах до навчання: створенні сприятливої атмосфери довіри, поваги та доброзичливості, які дають можливості для розкриття творчої особистості, розвитку ініціативи, активізації пізнавально-навчальної діяльності учня. «Педагогіка партнерства» є один із факторів ефективної взаємодії учасників освітнього процесу.

Термін «партнерство» переважно визначають як:

- система взаємовідносин, які відбуваються у процесі певної спільної діяльності;
- спосіб взаємодії і взаємин, організованих на принципах рівності, добровільності, рівнозначущості та доповнюваності всіх її учасників;
- організаційна форма спільної діяльності, що передбачає об'єднання осіб на відповідних умовах розподілу праці та активної участі в її реалізації;
- спосіб взаємовідносин, за яких зберігаються права кожної із сторін, чітко узгоджені і злагоджені дії учасників спільної справи, що ґрунтуються на засадах взаємовигоди та рівноправності.

Педагогіка партнерства – чітко визначена система взаємовідносин всіх учасників освітнього процесу (учнів, батьків, вчителів), яка:

- організовується на принципах добровільності й спільних інтересів;
- ґрунтується на повазі й рівноправності всіх учасників, дотримуючись визначених норм (права та обов'язки) та враховуючи ціннісні орієнтири кожної із сторін;
- передбачає активне включення всіх учасників у реалізацію спільних завдань та готовність брати на себе відповідальність за їх результати.

Педагогіка партнерства ґрунтується на таких принципах:

- повага до особистості;
- доброзичливість і позитивне ставлення;
- довіра у відносинах, стосунках;
- діалог – взаємодія – взаємоповага;
- розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків);

- принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

Для сприяння самореалізації кожного учня треба розуміти, що кожен учень – це унікальна й неповторна індивідуальність. Тому пріоритет вільного розвитку особи є базовим принципом побудови освітнього середовища школи, головна мета якої – зрозуміти кожную особистість та виявити до неї повагу.

До реалізації ідей педагогіки партнерства ведуть два шляхи.

По-перше, шлях, який можна назвати «романтичним» – «віддавши серце дітям». Учитель наближується до дитини за рахунок великої любові і поваги до неї, «схиляється до її рівня». Слідом за В. Сухомлинським цей шлях пропонував і відомий грузинський педагог Ш. Амонашвілі. На жаль, не всі педагоги готові до такого стилю стосунків, і далеко не всі діти повірять у свою «рівність» з учителем.

По-друге, – це шлях розподілу функцій вчителя та учня і організація їх співпраці. У функції вчителя входить ретельно підготувати вдома для дитини навчальне завдання (задачу), продумати в деталях хід його вирішення різними групами учнів тощо. Функція учня – на добровільних засадах прийняти запропоновану вчителем задачу як свою і самостійно її вирішувати. У такому випадку обидва учасники навчання і виховання – вчитель і учень – рівноправні, вони – суб'єкти діяльності. Ніхто ні над ким не застосовує владу. Так реалізується ідея рівності. Не кожен учитель має достатній запас любові до дітей, але кожен може побудувати навчання так, щоб дитина почувала себе істотою вільною і час від часу забувала, що в класі є «наглядач».

Таким чином, психологічну основу педагогіки партнерства складають суб'єкт-суб'єктні стосунки – співпраця двох суб'єктів. Цей тип взаємин є для навчально-виховного процесу оптимальним, бо, з одного боку, він зберігає за вчителем функцію управління, а з другого, – дає учневі можливість діяти самостійно.

Тому завдання педагогів полягає у створенні атмосфери турботи і підтримки учнів, яка сприяла б розвитку їхніх можливостей, задовольняла їхні інтелектуальні, емоційні й соціальні потреби.

Для того, щоб освітнє середовище сприяло самореалізації кожного учня, робота повинна бути спрямована на те, щоб кожен учень міг:

- розвинути здібності критичного мислення й незалежного висловлювання;
- поповнити знання у сферах, які цікаві учневі й розкривають перед ним нові горизонти пізнання;

- розвивати спроможність приймати самостійні рішення;
 - оволодівати необхідними навичками з базових та профільних предметів;
 - навчити радіти навчанню й поважати освіту;
 - розвинути свій емоційний інтелект;
 - отримати необхідну індивідуальну педагогічну підтримку;
 - розвинути самосвідомість кожного учня як самостійної особистості і як члена колективу;
 - зберегти і зміцнити моральне, фізичне і психічне здоров'я вихованців
 - сприяти взаємоузгодженню зовнішніх потреб та внутрішніх мотивів до саморозвитку та самореалізації всіх учасників навчально-виховного процесу.
- Робота з учнями будується на використанні у викладанні нових підходів, які переносять акцент не на накопичення знань, а на формування технологій розумової праці учнів.

Співпраця учителя і учнів, партнерство на уроці, спільний процес пізнання і відкриттів, постійне створення ситуації успіху – ось складові самореалізації учня в освітньому середовищі. Треба прагнути, щоб дитина чи підліток не тільки володіли сумою знань зі шкільних предметів, але й усім досвідом демократичних відносин у суспільстві, навичками управління собою, своїм життям у колективі, вміти брати відповідальність за свою діяльність. Для цього вектор діяльності повертати на виховання готовності кожного учня до вирішення власних задач визначення свого місця в житті, успішного розвитку і реалізації своїх нахилів і інтересів.

Критерії, що визначають ефективність ідеї розвитку стосунків партнерства як найпродуктивнішої системи відносин в умовах педагогічної взаємодії:

- сформована професійно-особистісна готовність педагога до гуманізації освітнього середовища;
- відкритість, тобто практично повна відсутність маніпуляцій за умови ясності цілей дій обох сторін;

- позитивна взаємозалежність суб'єктів міжособистісної взаємодії (усвідомлення спільної мети, наявність загальних ресурсів, докладання спільних зусиль для вирішення проблем);
- право на автентичність кожного учасника педагогічної взаємодії;
- усвідомлення індивідуальної та групової відповідальності (внутрішня і зовнішня мотивація спільної діяльності суб'єктів);
- можливість задовольняти основні міжособистісні потреби в процесі спільної діяльності та спілкування;
- підтримуюча взаємодія, що забезпечує сприятливий психологічний клімат взаємодії;
- високий рівень розвитку соціальних умінь і навичок спілкування;
- рефлексивний аналіз власної поведінки в контексті соціальної поведінки інших суб'єктів та ін.

Урахування зазначених критеріїв сприятиме створенню необхідних умов, сприятливих для формування партнерських відносин між вчителями та учнями, допоможе адміністрації, працівникам психологічної служби у визначенні змісту організаційних та просвітницьких заходів щодо підвищення психологічної компетентності вчителів з питання упровадження партнерських взаємин з учнями.

Педагогіка партнерства – це ключовий компонент формули Нової української школи, це взаємна повага до особистості, це педагогіка з особистісно орієнтованим навчанням у центрі якого – дитина

Педагогіка партнерства, орієнтація на учня, виховання на цінностях - саме ці складові концепції Нової української школи спрямовані на те, щоб побудувати довіру між школою, дітьми, батьками та суспільством.

В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними й зацікавленими співниками, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат. Учитель має бути другом, а родина – залучена до побудови освітньої траєкторії дитини. Педагогіка партнерства ґрунтується на принципах гуманізму і творчого підходу до розвитку особистості. Головним завданням педагогіки партнерства є подолання інертності мислення, перехід на якісно новий рівень побудови взаємовідносин між

учасниками освітнього процесу. Оновлення системи взаємостосунків між учнем та вчителем – діалог, взаємодовіра, підтримка, активна співпраця з батьками дітей позитивно впливають на шкільне освітнє середовище.

Освітнє шкільне середовище – це простір дитинства, який будується на засадах рівності, діалогу, співрозвитку, прийняття. Переосмислення ролі вчителя оновлює критичне мислення і відповідні цілеспрямовані дії. **Учитель – фасилітатор** (той, хто підтримує дитину в її навчальній діяльності через педагогічну взаємодію, допомагає, надихає). **Учитель – тьютор** (той, хто індивідуально працює з інтересом дитини – виявляє освітні запити, проектує освітню діяльність). Оновлений учитель – справедливий учитель має найбільшу повагу та довіру серед учнів. Учитель має бути другом, а родина залучена до побудови освітньої траєкторії дитини. Спільні справи учнів, батьків, вчителів виховують соратника, однодумця. Думка дітей головна! Бо для кого ми працюємо?

Основними ідеями «педагогіки співробітництва» в початковій школі є:

- ідея зміни стосунків між учителем і учнем, заснована на увазі учителя до учнів, залученні їх до навчання, що викликає у дітей радісне відчуття успіху;
- ідея досягнення великої мети, що вселяє віру у можливість подолання труднощів;
- ідея опори полягає в наданні учням опорних сигналів (символів, схем, таблиць, слів тощо)
- ідея навчання без примусу передбачає виключення всіх засобів примусу з арсеналу педагогічних прийомів;
- ідея вільного вибору, щоб учні почували себе партнерами педагога у навчанні;
- ідея випередження дозволяє включати в програму більш складний матеріал, що приносить задоволення більш успішним учням;
- ідея самоаналізу (коли учні знають, що їхня праця буде оцінена не тільки вчителем, але й колективом, вони і поведуться гідно, і працюють набагато старанніше);
- ідея співпраці з батьками передбачає відкрите, довірливе ставлення дітей до дорослих у школі й родині і навпаки;
- ідея особистісного підходу до дитини замість індивідуального пропонує такі прийоми, за яких кожен учень відчуває себе особистістю, одержує визнання й адекватну оцінку.

Потрібно постійно залучати дитину до спільної діяльності. Утілюючи ідеї педагогіки партнерства, вчителю необхідно не лише використовувати в своїй роботі стандартні методи організації навчально-виховного процесу, а й більшою мірою виявляти ініціативу і спрямовувати навчання і виховання таким чином, щоб дитина була постійно залучена до спільної діяльності. *В педагогіці співробітництва використовуються найрізноманітніші форми навчання: колективно-групова робота, колективна творча робота, робота в мікрогрупах, робота в змінних групах, ігрова діяльність.* Як інструменти педагогіки

партнерства можна використовувати цікаві й захопливі розповіді, відверту бесіду, справедливу і незалежну оцінку, заохочення творчих успіхів, особистий приклад, зустрічі з цікавими людьми, спільний пошук рішень, спільні суспільно корисні справи, благодійні акції тощо.

Партнерство сім'ї і школи передбачає добровільне включення батьків в ту чи іншу діяльність, запропоновану педагогами, воно можливе за умови сформованості у батьків та вчителів готовності до взаємодії на рівних, паритетних засадах, з опорою на обов'язковість виконання взятих на себе зобов'язань. Соціальне партнерство передбачає гуманізацію міжособистісних відносин, в основі яких - толерантність, розуміння, співучасть, відкритість, здатність до взаємодії, попередження конфліктних ситуацій та непорозумінь між основними суб'єктами навчально-виховного процесу - педагогами і батьками. Спираючись на власний життєвий і педагогічний досвід, В. Сухомлинський зазначав: «час і батькам, і вчителям глибоко усвідомити, що ні школа без сім'ї, а й сім'я без школи не зможуть справитися з найтоншими, найактуальнішими завданнями становлення людини»

У нашій школі соціальне партнерство активно здійснюється у різних формах.

1. Творча співпраця учнів, батьків та вчителів у загальношкільних святах, різноманітних конкурсах і змаганнях.
2. Участь у флеш-мобах до Дня вишиванки, Дня козацтва, Дня матері.
3. Створення банеру «Світанок нової ери- енергія майбутнього».
4. Створення фільмів до Свята вчителя, Дня знань, новорічних свят.
5. «З турботою про дітей»: зустріч з представниками МНС, кіберполіції, патрульної поліції.
6. Залучення учнів старших класів до проведення тематичних виховних годин, квестів, ділових ігор
7. Волонтерська робота
8. Проведення концертів-лекторіїв учнями та викладачами музичної школи для учнів нашої школи.

Педагогіка партнерства важлива і незамінна з огляду на те, що, по-перше, сприяє створенню атмосфери, в якій найкраще розкривається потенціал кожного учня, формується його ініціативність і креативність. А це – один із ключових активів сучасного світу. **По-друге,** партнерство задовольняє потребу в значимості і приналежності та зменшує рівень стресу, що, зрештою, допомагає інтелекту працювати ефективніше. **По-третє,** такий формат стосунків найкраще готує молодих людей до професійної діяльності і ролі активного громадянина у відкритому світі.

Отже, для того, щоб освіта і навчання всім приносили задоволення, варто змінити правила гри і прийняти підхід партнерства замість традиційно авторитарного. Педагогіка партнерства визначає істинно демократичний спосіб співпраці педагога і дитини, який не відкидає різниці в їхньому життєвому

досвіді, знаннях, але передбачає безумовну рівність у праві на повагу, довіру, доброзичливе ставлення і взаємну вимогливість. У трикутнику партнерства учні – учителі – батьки сім'я є надзвичайно важливою ланкою. Батьки – постійні учасники усіх виховних заходів. Вони проводять майстер-класи для учнів: вишивки, надання першої медичної допомоги, кулінарії тощо. Разом із батьками класні керівники організовують для дітей цікаві екскурсії.

Я намагаюся створити у класі таку атмосферу, щоб батьки вільно і відкрито могли висловити свою думку з будь-якого питання. Систематично організовуємо сімейні виставки робіт наших талановитих батьків – картини, вишивки, поробки тощо.

Школа – це простір життя дитини. Тут дитина не готується до життя, а повністю живе, тому вся діяльність навчального закладу будується так, щоб сприяти розвитку особистості, як творця й проектувальника власного життя. Ми навчаємо дитину вчитися, працювати, жити та реалізовувати себе. Наші учні вивчають, творять, досліджують, перемагають, переборюють труднощі. Адже завжди тут поряд із ними мудрі, надійні і привітні вчителі - партнери.

Отже, дорогу здолає той, хто йде.

Йдуть до школи залюбки.
В новій школі все чудово,
Працювати всі готові
Перспективно, позитивно і,
звичайно, креативно.

Йдуть завжди до школи
Веселі, не сумні,
Шукайте щастя-долі
В науці, у знанні.
Учні, вчителі , батьки

Література

1. Концепція Нової української школи // Режим доступу <http://osvita.ua/school/method/upbring/676>
2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Загальна редакція / Грищенко Михайло та ін. Київ, 2018.
3. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
4. Педагогіка партнерства як один із факторів ефективної взаємодії учасників освітнього процесу // Режим доступу <https://nus.org.ua/articles/pedagogika-partnerstva-shho-tse-take-ta-yak-zrozumity-chy-vona-ye-u-shkoli/>
5. Проект Закону України «Про освіту» №3491-д від 04.04.2016 // Режим доступу http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58639

Задуми +
натхнення +
творчість +
креативність
=
партнерство

10 ЗАПОВІДЕЙ ПАРТНЕРСТВА

- 1) Легко входити в контакт із дітьми.
- 2) Зацікавлювати нестандартними ситуаціями, рольовими іграми, проблемними запитаннями. Швидко орієнтуватися в нестандартних ситуаціях.
- 3) Вислуховувати відповіді та особисту думку дітей уважно, зацікавлено.
- 4) Доброзичливо відноситись до учнів.
- 5) Стримувати свої емоції.
- 6) Вміти керувати емоціями своїми та учнів.
- 7) Добре володіти програмовим матеріалом.
- 8) Вільно володіти мовою спілкування.
- 9) Виявляти зацікавленість до висловлювань учнів.
- 10) Тактовно підтримувати бесіду в межах обговорюваної теми

10 ЗАПОВІДЕЙ ПАРТНЕРСТВА

- 1) Легко входити в контакт із дітьми.
- 2) Зацікавлювати нестандартними ситуаціями, рольовими іграми, проблемними запитаннями. Швидко орієнтуватися в нестандартних ситуаціях.
- 3) Вислуховувати відповіді та особисту думку дітей уважно, зацікавлено.
- 4) Доброзичливо відноситись до учнів.
- 5) Стримувати свої емоції.
- 6) Вміти керувати емоціями своїми та учнів.
- 7) Добре володіти програмовим матеріалом.
- 8) Вільно володіти мовою спілкування.
- 9) Виявляти зацікавленість до висловлювань учнів.
- 10) Тактовно підтримувати бесіду в межах обговорюваної теми

10 ЗАПОВІДЕЙ ПАРТНЕРСТВА

- 1) Легко входити в контакт із дітьми.
- 2) Зацікавлювати нестандартними ситуаціями, рольовими іграми, проблемними запитаннями. Швидко орієнтуватися в нестандартних ситуаціях.
- 3) Вислуховувати відповіді та особисту думку дітей уважно, зацікавлено.
- 4) Доброзичливо відноситись до учнів.
- 5) Стримувати свої емоції.
- 6) Вміти керувати емоціями своїми та учнів.
- 7) Добре володіти програмовим матеріалом.
- 8) Вільно володіти мовою спілкування.
- 9) Виявляти зацікавленість до висловлювань учнів.
- 10) Тактовно підтримувати бесіду в межах обговорюваної теми

